

מה טוב אלהים יעקב: עיון בהרכות הבלעם

How Goodly Are Thy Tents: Bilam's Blessings

במדבר כג:ד-כד:כה

(ד) ויקר אלהים אל-בלעם ויאמר אליו את-שבעת המזבחות ערכתי ואעל פך ואיל במזבחת: (ה) וישם ה' דבר בפיו בלעם ויאמר טוב אל-בלק וכה תדבר: (ו) וישב אליו והנה נצב על-עלתו והוא וכל-שרי מואב: (ז) וישא משלו ויאמר מן-אדם ינחני בלק מלך-מואב מהרדיקדם לכה ארה-לי יעקב ולכה זעמה ישראל: (ח) מה אקוב לא קבה אל ומה אזעם לא זעם ה': (ט) כפי-מראש צדים אראנו ומגבעות אשורנו הן-עם לבדד ישפן ובגוים לא יתחשב: (י) מי מנה עפר יעקב ומספר את-דבוע ישראל תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמותי: (יא) ויאמר בלק אל-בלעם מה עשית לי לקוב איבי לקחתניך והנה ברכתך: (יב) ויען ויאמר הלא את אשר ישים ה' בפיו אתו אשמך לדבר: (יג) ויאמר אליו בלק לכה-נא אתי אל-מקום אחר אשר תראנו משם אפס קצוהו תראה וכלו לא תראה וקבנולי משם: (יד) ויקוהו שדה צפים אל-ראש הפסגה ובין שבעה מזבחות ויעל פך ואיל במזבחת: (טו) ויאמר אל-בלק התיצב כה על-עלתך ואנכי אקרה כה: (טז) ויקר ה' אל-בלעם וישם דבר בפיו ויאמר טוב אל-בלק וכה תדבר: (יז) ויבא אליו והנו נצב על-עלתו ושרי מואב אתו ויאמר לו בלק מה-דבר ה': (יח) וישא משלו ויאמר קום בלק ושמע האזינה עדי בנו צפר: (יט) לא איש אל יכזב ובן-אדם ויתנחם ההוא אמר ולא יעשה ודבר ולא יקימנה: (כ) הנה בך לקחתי וברך ולא אשיבנה: (כא) לא-הביט און ביעקב ולא-דאה עמל בישראל ה' אלהיו עמו ותרועת מלך בו: (כב) אל מוציאם ממצרים כתועפת ראם לו: (כג) כפי-לא-נחש ביעקב ולא-קסם בישראל כעת יאמר ליעקב ולישראל מה-פעל אל: (כד) הן-עם כלביא יקום וכארי יתנשא לא ישכב עד-יאכל טרף ודס-חללים ישתה: (כה) ויאמר בלק אל-בלעם גם-קוב לא תקבנו גם-ברך לא תברכנו: (כו) ויען בלעם ויאמר אל-בלק הלא דברתי אליך לאמר כל אשר-ידבר ה' אתו אעשה: (כז) ויאמר בלק אל-בלעם לכה-נא אקחך אל-מקום אחר אולי יישר בעיני האלהים וקבתו לי משם: (כח) ויקח בלק את-בלעם ראש הפעור הנשקר על-פני השימון: (כט) ויאמר בלעם אל-בלק בנה-לי בזה שבעה מזבחות והכן לי בזה שבעה פרים ושבעה אילים: (ל) ויעש בלק כאשר אמר בלעם ויעל פך ואיל במזבחת: (א) וירא בלעם כי טוב בעיני ה' לברך את-ישראל ולא-הלך בפעם-בפעם לקראת נחשים וישת אל-המדבר פניו: (ב) וישא בלעם את-עיניו וירא את-ישראל שכן לשבטיו ותהי עליו רוח אלהים: (ג) וישא משלו ויאמר נאם בלעם בנו בעור ונאם הגבר שתם העין: (ד) נאם שמע אמרי-אל אשר מחזה שדי יחזה נפל וגלוי עינים: (ה) מה-טבו אהליך יעקב משכנתיך ישראל: (ו) בנחלים נטויו בגנת עלי נהר פאהלים נטע ה' כארזים עלי-מים: (ז) יל-מים מדליו וזרעו במים רבים ורם מאגג מלכו ותנשא מלכתו: (ח) אל מוציאן ממצרים כתועפת ראם לו יאכל גוים צריו ועצמותיהם יגרם וחציו ימחין: (ט) פרע שכב פארי וכלביא מי יקימנו מברכיך ברוך ואוריך ארור: (י) ויחר-אף בלק אל-בלעם ויספק את-פפיו ויאמר בלק אל-בלעם לקוב איבי קראתיך והנה ברכתך בך זה שלש פעמים: (יא) ועתה ברח-לך אל-מקומך אמרתי פבד אכבדך והנה מנעך ה' מכבוד: (יב) ויאמר בלעם אל-בלק הלא גם אל-מלאכיך אשר-שלחת אלי דברתי לאמר: (יג) אם-יתך לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבד את-פי ה' לעשות טובה או רעה מלפי אשר-ידבר ה' אתו אדבר: (יד) ועתה הנני הולך לעמי לכה איעצך אשר יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים: (טו) וישא משלו ויאמר נאם בלעם בנו בעור ונאם הגבר שתם העין: (טז) נאם שמע אמרי-אל וידע דעת עליון מחזה שדי יחזה נפל וגלוי עינים: (יז) אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל ומחין פאתי מואב וקרקר כל-בני-שת: (יח) והיה אדום ירשה והיה ירשה שעיר איביו וישראל עשה חיל: (יט) וירד מיעקב והאביד שריד מעיר: (כ) וירא את-עמלק וישא משלו ויאמר ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אבד: (כא) וירא את-הקניזי וישא משלו ויאמר איתן מושבך ושים בסלע קנך: (כב) כפי-אם-יהיה לבער קין עד-מה אשור תשבך: (כג) וישא משלו ויאמר אוי מי יחיה משמו אל: (כד) וצים מינד פתים וענו אשור וענו-עבר וגם-הוא עדי אבד: (כה) ויקם בלעם וילך וישב למקומו וגם-בלק הלך לדרכו:

Questions:

- 1) Should we be looking for poetic variations between the four blessings – or a development of theme and awareness from one to the next?
- 2) If the latter – what is that development? Where did בלעם start and at what point does he arrive?
- 3) Why is בלק mentioned in the first two – but not the final two?
- 4) Why does בלעם “announce himself” in the last two – but not the first two?

וְלֹא־אָבָה ה' אֱלֹהֶיךָ לְשִׁמְעַת אֶל־בַּלְעָם וַיְהַפֹּךְ ה' אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת־הַקְּלָלָה לְבִרְכָה כִּי אָהַבְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ:

מִזֶּמְרָם יִנְחָנִי בְּלֶקַח מִלֶּךְ־מוֹאָב מִהַרְרֵי־קָדְסָם לְכֹהֵן אֲרֶהֱלִי יַעֲקֹב וּלְכֹהֵן זַעֲמָה יִשְׂרָאֵל:

קום בלק ושמע האיזנה עדי בנו צפור:

נאם בלעם בנו בעור ונאם הגבד שתם העינין: (ד) נאם שמע אמריאל אשר מחזה שדי יחזה נפל וגלוי עינים:

נאם בלעם בנו בעור ונאם הגבד שתם העינין: (טז) נאם שמע אמריאל וידע דעת עליון מחזה שדי יחזה נפל וגלוי עינים:

(ח) מַה אֶקֶב לֹא קָבָה אֵל וּמַה אֶזְעַם לֹא זָעַם ה':

(יט) לֹא אִישׁ אֵל וּיְכַזֵּב וּבֶן־אָדָם וַיִּתְנַחֵם הֵהוּא אָמַר וְלֹא יַעֲשֶׂה וְדַבֵּר וְלֹא יְקִימֶנָה: (כ) הִנֵּה בָרֶךְ לְקַחְתִּי וּבָרֶךְ וְלֹא אֲשִׁיבָנָה:

(ט) כִּי־מֵרָאשׁ צִרִים אֲרָאֲנוּ וּמִגְבְּעוֹת אֲשׁוּרָנוּ הִזְעַם לְבַדָּד יִשְׁלַן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב: (י) מִי מִנְהָ עֶפְרַיִם יַעֲקֹב וּמִסַּפֵּר אֶת־רֵבֶעַ יִשְׂרָאֵל תָּמַת נַפְשִׁי מוֹת יִשְׂרָיִם וְתִהְיֶי אַחֲרֵיתִי כְּמֹהוּ:

(כא) לֹא־הֵבִיט אֶן בֵּיעֲקֹב וְלֹא־רָאָה עֲמַל בִּישְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵיו עֲמוֹ וְתִרְוַעַת מֶלֶךְ בּוֹ: (כב) אֵל מוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם כְּתוּעַפַת רָאִם לוֹ: (כג) כִּי לֹא־נָחַשׁ בֵּיעֲקֹב וְלֹא־קָסַם בִּישְׂרָאֵל כָּעֵת יֹאמֵר לִיעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מִה־פָּעַל אֵל: (כד) הִזְעַם כְּלָבִיא יָקוּם וְכֹאדִי יִתְנַשֵּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד־יֵאכַל טֹרֶף וְדִס־חֲלָלִים יִשְׁתֶּה:

(ה) מִה־טָבוּ אֲהַלִּיךָ יַעֲקֹב מִשְׁפַּנְתֶּיךָ יִשְׂרָאֵל: (ו) כְּנַחֲלִים נָטְיוּ כְּגִנְתַי עָלַי נִהַר כְּאֲהַלִּים נָטַע ה' כְּאֲרָזִים עָלֵי־מַיִם: (ז) יָל־מַיִם מִדְּלִיּוֹ וְזָרְעוּ בְּמַיִם רַבִּים וְדָם מֵאֲגַל מִלְכּוֹ וְתִנְשֵׂא מִלְכָתּוֹ: (ח) אֵל מוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם כְּתוּעַפַת רָאִם לוֹ יֵאכַל גּוֹיִם עָדְיוֹ וְעֲצֻמוֹתֵיהֶם יִגְרַם וְחֲצִיו יִמְחֹץ: (ט) כָּרַע שָׁכַב כְּאֲרִי וּכְלָבִיא מִי יְקִימֶנּוּ מִבְּרַכְיֶיךָ בְּרוּךְ וְאֲדַרְיֶיךָ אָרוּר:

(יז) אֲרָאֲנוּ וְלֹא עֲתָה אֲשׁוּרָנוּ וְלֹא קָרוֹב דֶּרֶךְ כּוֹכַב מֵיעֲקֹב וְקָם שִׁבְטֵ מִישְׂרָאֵל וּמְחִץ פְּאֲתָי מוֹאָב וְקָרַקַר כְּל־בְּנֵי־שֵׁת: (יח) וְהָיָה אָדָם יִרְשָׁה וְהָיָה יִרְשָׁה שְׁעִיר אֵיבִיו וְיִשְׂרָאֵל עֲשָׂה חֵיל: (יט) וְיִרְדַּךְ מֵיעֲקֹב וְהֵאבִיד שְׂרִיד מַעִיר: (כ) וְיִרְאֵ אֶת־עַמְלֶק וְיִשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר רֵאשִׁית גּוֹיִם עַמְלֶק וְאַחֲרֵיתוֹ עַד־יֵאבֵד: (כא) וְיִרְאֵ אֶת־הַקִּינִי וְיִשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֵיתָן מוֹשֶׁבֶךָ וְשִׁים בְּסַלַע קַגְגֶּךָ: (כב) כִּי אִם־יִהְיֶה לְבַעַר קִינֵן עַד־מָה אֲשׁוּר תִּשְׁבֶּכָה: (כג) וְיִשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֹזִי מִי יִחְטֶה מִשְׁמוֹ אֵל: (כד) וְצִיִּם מִיַּד כְּתִים וְעֵנוּ אֲשׁוּר וְעֵנוּ־עֶבֶר וְגַם־הוּא עַד־יֵאבֵד

4 סוקי

7 סוקי

7 סוקי

10 סוקי